

CMW rapport 4 februari 2015

Commissie Monitoring Westerschelde (CMW)

Datum: 04/02/2015

Locatie: Bergen op Zoom

Betreft: "Eindconceptrapport T2009 Rapportage Schelde Estuarium" (16 mei 2013)

Onze ref.: Rapport_CMW20150204/jmo

Aanwezig: J. Berlamont (voorzitter) (JB), J. De Rouck (JDR), P. Herman (PHe), P. Hoekstra (PHo),
T.Moens (TMo), C. Van Rhee (CVR); J. Monbaliu (secretaris) (JM)

Veranschuldigd: /

Aanwezig voor toelichting rapport: K. Beirinckx (KB), Gert-Jan Liek (GJL)

Kirsten Beirinckx - Toelichting bij het voortgangsrapport 2012-2013

KB geeft een korte inleiding i.v.m. de voortgangsrapporten.

Zij wijst ook op het bestaan van een nieuw voorstel voor het criterium "watervolume nevengeul". Eventuele opmerkingen zijn welkom, maar ze stelt voor om het voorstel inhoudelijk te bespreken op het moment van de bijeenkomst AvT (Agenda van de Toekomst).

KB gaat in op enkele directe vragen van de CMW. De richting van het sedimenttransport wordt bepaald uit de verschilkaarten van de lodingen (multibeam en single beam). Er zijn ook stroommetingen gebeurd op verschillende plaatsen. PHe merkt op dat de vraag niet echt is hoeveel er parallel aan HPN getransporteerd wordt, maar wel hoeveel er loodrecht op de plaat getransporteerd wordt. Het profiel van de platen gaat van hol naar bol en dat kan te maken hebben met de transportcapaciteit waardoor bij extra sediment op de plaatrand het sediment niet meer over de plaat kan getransporteerd worden maar bezinkt in de holle delen (waardoor die van hol naar bol gaan). CvR merkt daarbij op dat er in het gebied Hooge Platen Noord (HPN) geen analyses van korrelverdeling beschikbaar zijn.

Merk op: KB heeft na de meeting de stroombeeldrapporten van meetcampagnes in 2012, 2013 en 2014 op HPN, HPW, PVW en RVB overgemaakt.

Discussie CMW

Algemeen:

De CMW waardeert ten eerste de zorgvuldige rapportering. Het syntheserapport zorgt ervoor dat het geheel behapbaar blijft en heeft een zeer grote waarde op zichzelf. De CMW beveelt daarom aan om ook in de toekomst volgens dit format verder te werken.

De CMW zou het echter ook op prijs stellen indien er een duidelijk onderscheid gemaakt wordt tussen “vaststelling/analyse” enerzijds en “interpretatie/beoordeling” anderzijds. Niet zelden lopen die zonder veel duiding door elkaar. Een tweetal voorbeelden:

Voorbeeld 1: p.30 bij Plaat van Walsoorden:

Vaststelling:

“Vooral op de meer zuidelijke van de twee oostelijke plaatpunten werden verlaagde stroomsnelheden waargenomen, en dit vooral tijdens de vloed. Op het diepste punt van de noordwestelijke zand tong, werden verhoogde stroomsnelheden waargenomen.”

Interpretatie:

“De stroomsnelheidsdalingen zijn een positieve ontwikkeling die indiceren dat de flexibel storten strategie op die plaatranden op sommige plaatsen (Hooge Platen West en Noord, Plaat van Walsoorden) de ontwikkeling van de beoogde laagdynamisch ondiepe gebieden bewerkstelligt. “

Voorbeeld 2: p.49 par. 2.4.1

Vaststelling:

“In de Westerschelde is sinds 2007 geen enkele overschrijding van de normen volgens de Zoute Baggertoets (ZBT) voorgekomen, “

Interpretatie:

“..en mag de baggerspecie dus steeds worden teruggestort (VMM, 2013b).”

Wat betreft de evaluatiemethodiek blijft het belangrijk om te kijken naar de trends van het systeem in het verleden. Ook de historische ontwikkeling van de indicatoren kan daarbij interessant zijn.

In het rapport van het criterium nevengeulen werd rekening gehouden met de opmerkingen van de CMW. De bepaling van de transportcapaciteit is heel onzeker. Wellicht zal er gebiedsspecifiek moeten gewerkt worden met opsplitsen in kleine systemen en met criteria per deelgebied. Uiteraard er zal ook naar het geheel moeten gekeken worden.

PHe wijst erop dat sinds 2008 de troebelheid is toegenomen en chlorofyl is afgenomen in het gebied ongeveer tussen Antwerpen en de grens. Die toename werd toen toegeschreven aan het

uitbaggeren van het Deurganckdok. Maar momenteel zijn de troebelheidswaarden nog altijd hoog en dat is zorgwekkend.

JDR vraagt zich af waarop de aanname 40% slib en 60% zand (zie p.22) gebaseerd is. De volumes zijn vrij groot maar ze worden teruggestort op vrij korte afstand (=> hogere troebelheid?). Wat is de filosofie achter deze terugstortstrategie?

TM wijst erop dat voor de evaluatie van de impact op het benthos best niet alleen de totale densiteiten gebruikt dienen te worden maar ook biomassagegevens en soortinformatie (voor een gemeenschapsanalyse) meegenomen zouden moeten worden. Het hoofdstuk over de benthosanalyse vereist nog een redactionele herlezing. Het bevat een aantal slordigheden en tegenstrijdigheden. Op pagina's 308-314 worden in de tekst herhaaldelijk densiteiten gerapporteerd van individuele soorten die veel hoger zijn dan de genoemde totale benthosdensiteiten, en die ook niet overeenkomen met gegevens in tabellen en figuren. Bij sommige figuren ontbreken bijschriften bij de assen. Klopt het overigens dat benthosdensiteiten in het hoogdynamisch sublitoraal steevast hoger zijn dan deze in het laagdynamisch sublitoraal? Een echte interpretatie van trends en veranderingen in het benthos kan niet worden gegeven voordat er een analyse van de soortensamenstelling is gemaakt. De CMW raadt aan hier werk van te maken, omdat in de trends van sommige belangrijke soorten (bv. kokkel) negatieve evoluties worden waargenomen.

In haar huidige vorm draagt de microphytobenthosanalyse niet echt bij tot een beter inzicht in de dynamiek van het systeem. Er wordt nu 4x/jaar bemonsterd wat wegens de grote variabiliteit in tijd te weinig representatief is. De CMW is van oordeel dat microphytobenthos in het monitoringprogramma behouden dient te worden, maar dat remote sensing (RS) gegevens mits adequate calibratie vrij betrouwbare schattingen met een veel hogere spatiotemporele dekking, en daardoor een veel betere relevantie, mogelijk maken. De CMW beveelt daarom ook aan om RS te gebruiken voor monitoring.

De getijslag neemt toe en blijft toenemen. In het rapport wordt aangegeven dat 'De *absolute* getijslag vertoont een evolutie die de trend voorafgaand aan 2009 volgt...'. Deze wijze van formulering, ook elders aanwezig in het rapport, in de trant van '..het wordt niet sneller slechter dan tot nu toe ...' creëert een perceptie dat er niets onrustwekkend aan de hand is terwijl het eigenlijk een zorgwekkende evolutie is. De CMW beveelt aan om de analyse van de waterstanden in nog meer detail uit te werken (opzet, harmonische componenten en fases) en de analyse relatief t.o.v. Vlissingen uit te voeren niet enkel voor de getijslag, maar ook voor de hoog- en laagwaterstanden. Het probleem met de inmeting van de getijmeters (referentieniveau) verdient ook de nodige aandacht.

De CMW spreekt haar waardering uit over het feit dat naast het toepassen van toetsingscriteria er ook een interpretatie gemaakt wordt en dat deze problematiek leeft in de groep flexibel storten. Dit heeft geleid tot het stopzetten van het storten op de RvB en op HPN.

Advies met betrekking tot voorstel stortstrategie voor komende 2 jaar (2015 2016)

CMW gaat akkoord met het voorstel Overleg flexibel storten om de komende 2 jaar verder te werken met:

- Plaatranden maximaal benutten, maar waarbij er wel rekening gehouden wordt met het verzorgingsbeginsel t.a.v. mogelijke ophoging van waardevolle arealen, en het meergeulenstelsel niet in het gedrang komt....
- In de hoofd- en nevengeulen specie gelijkmatig verspreiden doorheen de tijd.

Advies met betrekking tot Hooge Platen Noord

CMW is van oordeel dat het voorlopig inderdaad best is om niet verder te storten op de HPN, inclusief de oostelijke landtong. De evolutie van de ophoging van de plaat is niet gunstig. De problematiek is trouwens dezelfde voor de Plaat van Walsoorden. Daar wijst de uitbreiding van het schor ook op verhoging van de plaat, die na begroeiing wellicht moeilijk te keren valt. Ook daar wordt er best gekeken of er alternatieven zijn.

Daarbij is het belangrijk te blijven monitoren om de evolutie te zien wanneer er niet meer gestort wordt. CMW beveelt bovendien aan om bijkomend onderzoek te doen naar de interactie tussen de (stroming in de) geulen en de platen m.b.v. in situ metingen van snelheden en sedimenttransport bij de bodem en een gedetailleerd (3D) wiskundig model.

In algemene zin is de CMW van oordeel dat moet nagegaan worden of het beleid van plaatrandstortingen ook in de toekomst verder kan aangehouden worden of dat er (tijdig) naar alternatieven moet gezocht worden, of naar een combinatie van het flexibel storten met een alternatief. Het doel van het huidige beleid is het laagdynamisch intertidaal areaal uit te breiden. Deze gebieden worden momenteel gedefinieerd op basis van berekeningen (die misschien niet heel betrouwbaar zijn). De CMW vraagt zich daarbij af of het 'laagdynamisch karakter' ook kan vertaald worden in een ecologische waarde van dat areaal, en of de huidige lokale toename in laagdynamisch areaal stabiel zal blijken. De systematische vermindering in het vogelbestand in het estuarium is niet in lijn met de evolutie in andere gebieden in Europa. Ook gaan de kokkels in andere gebieden (bv. Oosterschelde) niet achteruit in tegenstelling tot in de Westerschelde. De CMW beveelt aan om nieuw 'laagdynamisch' areaal niet louter te definiëren op basis van berekeningen maar ook van ecologische metingen. Momenteel is het immers onvoldoende duidelijk dat er een ecologische meerwaarde is aan dit nieuwe laagdynamisch gebied en is het daarom misschien voorbarig om reeds over ecologisch waardevol areaal te spreken (zoals op p.77 van het syntheserapport). Er zit ook potentieel veel meer informatie in de data dan tot nu toe benut. De vogeldata werden tot nu toe niet sterk gedifferentieerd. Er wordt dan ook gesuggereerd om de verschillende trends in vogelaantallen (op soortniveau, met focus op steltlopers) te interpreteren in relatie tot de evolutie van het benthos (zowel densiteiten, biomassa's als soortensamenstelling). Een rapportage van vogeldata (in het bijzonder van steltlopers) die de ruimtelijke koppeling maakt met (nieuw) laagdynamisch areaal lijkt ook nodig om de ecologische waarde van deze nieuw gecreëerde arealen correct in te schatten.

Bovendien lijkt de huidige stortstrategie op de plaatranden eerder te leiden tot een versteiling van die plaatranden, waardoor er netto minder intertidaal foerageergebied is en er een verhoging van de platen optreedt (eilandvorming). Het is m.a.w. twijfelachtig of de huidige strategie op een duurzame manier laagdynamisch areaal creëert. Wanneer platen versneld ophogen is te verwachten dat er een tijdelijke toename van laagdynamisch intertidaal zal zijn, omdat hoogdynamisch intertidaal door ophoging meestal minder dynamisch wordt. Tegelijk is er echter verlies van hooggelegen intertidale plaat aan schorareaal, en dit areaal draagt niet meer bij aan het intertidale plaattype. Er is dan feitelijk sprake van de vorming van eilanden. De huidige areaalberekeningen kunnen ons in die zin een vals positief gevoel geven, als toename laagdynamisch areaal eerder een stap betekent in de verkeerde richting dan een stap in de goede richting. Dé onderzoeksvraag voor de komende jaren is dan ook of de huidige plaatrandstortstrategie op termijn de goede is vanuit ecologisch perspectief.

Misschien is dit een agendapunt voor de "agenda voor de toekomst"?

Detailopmerkingen

- p 29 , par 2.2.4 , in de derde alinea wordt er veel " hoger / lager ... " geschreven , maar na het lezen weet men niets m.b.t. de waarde zelf; enkele relevante cijfers, bv. in tabelvorm, kunnen ook in een syntheserapport nuttig zijn.
- p.31: verschilkaart fig.2.18 is wellicht makkelijker te interpreteren wanneer die samen wordt voorgesteld met de bathymetrie.
- p.43 De afkalving van de oostelijke schorren op Saeftinghe (tot 6m/jaar ?!) kan niet verklaard worden door windgolven (minst voorkomende windrichting). Dan lijken enkel nog scheepsgolven en/of het effect van de stroomlijndam in aanmerking te komen als waarschijnlijke oorzaken.
- P.50-53. Er lijkt geen correlatie te zijn tussen Fig. 2.39 en de Fig.2.40 en 2.41. Men zou verwachten dat er ook aan het oppervlak (Fig. 2.39) een toename in de tijd van sediment in suspensie zou zijn.
- Bij de bepaling intertidaal gebied zit er ook een 18.6-jarige cyclus in. Het uitfilteren van het signaal van deze cyclus en eventueel ook van de stijging van de zeespiegel, is belangrijk voor een correcte interpretatie van de trends in oppervlakten die aan deze gebieden worden toegekend.
- P.66 *"De groenpootruiter is quasi status quo (-1 per jaar, p=0.03)."* Klopt de p-waarde? Normaal gezien zou een quasi status quo niet significant mogen zijn.
- p.72 conclusies van de ontwikkelingen in het benthos worden wat te rooskleurig voorgesteld. Het minder goede wordt 'voorzichtig' weergegeven. Voor de oorzaak wordt verwezen naar meer uitleg die in de 6-jaarlijkse systeemevaluatie zal gebracht worden. Wat volgens het rapport wel 'vaststaat' is dat de derde verruiming niet de oorzaak is van de negatieve populatieontwikkeling benthivore watervogels. Een dergelijk sterk statement zonder degelijke onderbouwing creëert de perceptie van een bias in opinie.
- p. 77 syntheserapport: is er een mogelijke link van de havenstortingen met de sterke stijging van het gehalte aan sediment in suspensie? (zie ook opmerking in verband met havenstortingen en 40-60 samenstelling van de sedimenten).